

KUVA: ADOBE STOCK

Lausunto Ilmastovuosi-kertomuksesta 2024

K 16/2024 vp Ilmastovuosikertomus 2024
Eduskunnan ympäristövaliokunta 11.12.2024

Ari Nissinen
Kehittämispäällikkö ja johtava tutkija

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Yhteenveto

- Kokonaistilanteen kehitys on hankalasti ennakoitavissa ja huolestuttava.
- Maankäyttösektorin nettonielu on pienentynyt paljon.
- Taakanjakosektorin monia ohjauskeinoja on heikennetty tai poistettu kokonaan, eikä taakanjakosektori muutenkaan kykene korvaamaan hiilinielun vähenemistä.
- Lisätoimista todetaan, että niitä tarvitaan, mutta ilmastovuosikertomukseen ei kuulu niiden yksilöinti. Hallitus päättää nyt syksyllä toimista, joiden toimeenpanoa lähdetään valmistelemaan.
- Lisätoimia tarvitaan huomattavasti, jotta Suomi saavuttaa ilmastotavoitteensa.

Päästövähennysten kustannukset ja kansantaloudelliset vaikutukset

Ilmastovuosikertomuksessa olisi hyvä esittää kustannusvaikuttavuudet järjestelmällisesti kaikille sektoreille.

Muun muassa maankäytön ilmastosuunnitelman toimien kustannusvaikuttavuudesta on tehty tutkimusta.

Päästökauppa ollut tehokkain ohjauskeino. -> Päästökauppamekanismin tuominen maa- ja metsätaloussektoreille olisi selvitettävän arvoinen asia.

Yritykset tarvitsevat pitkäjänteistä riittävän vakaata sääntely-ympäristöä ja rahoitusta, jotta ne voisivat suunnitella ja toteuttaa investointejaan vihreään puhtaaseen siirtymään.

Päästö- ja nielutavoitteiden saavuttamisesta

Ilmastovuosikertomuksessa viitatun VN TEAS PEIKKO -raportin WEM-P-skenaariossa Suomi jää taakanjakosektorin tavoitteesta arviolta 1,3–1,6 Mt CO2-ekv. vuonna 2030.

Suomi on jäämässä selvästi EU:n LULUCF-asetuksen mukaisista maankäyttösektorin sitovista velvoitteista kaudella 2021–2025 ja uhkaa jäädä myös vuoteen 2030 ulottuvista velvoitteista.

Merkittävä riski, että Suomi jää näistä velvoitteista jopa kymmenillä miljoonilla hiilidioksiditonneilla kaudella 2021–2025.

Alijäämä tulee kattaa joko hankkimalla toisilta jäsenmailta LULUCF-yksiköitä tai taakanjakosektorin lisäisinä päästövähennyksinä.

Useat pitkälle selvitetyt ohjauskeinot maankäyttösektorin ilmastotoimissa ovat edelleen hyödyntämättä, esim. maankäytön muutosmaksu.

Maatalous ja ruoka

Maatalouden taakanjakosektorin ja maankäyttösektorin päästöt ovat pysyneet jokseenkin saman-suuruisina viime vuodet.

Kustannustehokkaimmat toimet löytyvät turvemailta, joista muodostuu yli puolet maatalouden kokonais-päästöistä, vaikka osuus peltoalasta on vain 11 %.

Investointituet kasviproteiinien huoltovarmuuden vahvistamiseen.

Ravitsemussuositusten toteutus.

Liikenne

On syytä varautua siihen, että liikenteen päästöjä on tarpeen vähentää voimakkaammin kuin KAISUssa arvioitiin.

Riskejä: Miten jakeluvelvoitteen muokkaus vaikuttaa, kasvaako sähköautojen määrä ennakoidusti?

Joukkoliikenteen ja kävely- ja pyöräinfran rahoitus ei ole toteutunut suunnitellulla tavalla.

Liikkumattomuus 3,2 mrd €/v.

Rakennusten erillislämmitys

Energia-avustuksen lopettaminen.

Energiaköyhyys. Tulosidonnaista siirtymäkauden (esim. 2025–2030) tukea alhaisimpien tulodesiilien kotitalouksille öljylämmityksen vaihtoon?

Julkiset hankinnat

Julkisten hankintojen merkitystä korostetaan usein talouden tervehdyttämisessä. Silti julkisten hankintojen osaamiskeskus KEINOn rahoitus loppui tänä vuonna 2024.

Kuntien ilmastosuunnitelmat ja päästöseuranta

Kuntien toiminta on tärkeää Suomen hiilineutraalius-tavoitteiden saavuttamisessa 2035 mennessä.

Ilmastolakiin sisältynyt velvoite laatia ilmastosuunnitelma on peruttu, ja rahoitus suunnitelmille on poistettu.

Sykelle päästölaskentatehtävä (ei resurssia mukana).

Luonnon monimuotoisuus

Luontokato ja ilmastonmuutos ovat toisiinsa kytkeytyviä ongelmia -> Suunnitelmat ja toimenpiteet tarkasteltava molemmista näkökulmista.

Toimenpiteitä nopeasti ja laajasti, jotta YK:n biodiversiteettisopimuksen 2030 tavoitteet voidaan saavuttaa.

Sopeutuminen

Arvion mukaan ennakoiva sopeutuminen tarkoittaisi 2040-2070 aikana 5–8 miljardia euroa pienempiä menetyksiä kansantalouteen, verrattuna reaktiivisiin sopeutumistoimiin.

Globaali yhteistyö

Kansainvälinen yhteistyö ja tehtävät tärkeitä paitsi päästöjen vähentämisen ja luonnon turvaamisen kannalta niin myös vähäpäästöisten teknologioiden ja palveluiden näkyvyyden sekä viennin ja Suomen talouden kannalta.

Hiilikädenjälki

Hiilikädenjälki voi kertoa Suomessa tuotettujen tuotteiden ilmasto-vaikutuksista suhteessa muualla tuotettuihin tuotteisiin, mutta sillä ei voida korvata tarvittavia päästövähennystoimia.

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Kiitos!

Lausunnon valmisteluun osallistuivat kehittämispäällikkö Ari Nissinen, ryhmäpäällikkö Katriina Alhola, tutkimusprofessori Minna Kaljonen, kehittämispäällikkö Hanna-Liisa Kangas, erikoistutkija Santtu Karhinen, kehittämispäällikkö Petrus Kautto, ryhmäpäällikkö Johan Munck af Rosenschöld, ryhmäpäällikkö Tuuli Myllymaa, kehittämispäällikkö Minna Pekkonen, ryhmäpäällikkö Janne Pesu, erikoistutkija Sampo Pihlainen, erikoissuunnittelija Jari Rantsi, johtava asiantuntija Tapio Reinikainen, ryhmäpäällikkö Laura Saikku, tutkija Sara-Tuuli Siiskonen, tutkija Marja Sivonen, kehittämispäällikkö Sampo Soimakallio, johtava tutkija Laura Sokka, johtava tutkija Emilia Suomalainen, ja suunnittelija Katriina Virtanen.

Sähköposti: etunimi.sukunimi@syke.fi

Puhelin: Syke vaihde +358 295 251 000, Ari +358 295 251 457

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute